

חק לישראל – פרשת וישלח יום ה'

תורה – בראשית פרק לב'

(כה) וַיִּזְתֶּר יַעֲקֹב לְבָהּוּ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר: (כה) וַיִּזְתֶּר יַעֲקֹב לְבָהּוּ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר: (כה) וַאֲשַׁתָּאֵר יַעֲקֹב בְּלַחְדוּדָהּ וַאֲשַׁתְּדֵל גְּבָרָא עִמּוּיָה עַד דַּסְלָק צַפְרָא:

(כו) וַיֵּרָא בִּי לֹא יָבֵל לֹא וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ וַתִּקַּע בֶּף יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּהֶאָבְקוֹ עִמּוֹ: (כו) וַיֵּרָא בִּי לֹא יָבֵל לֹא וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ וַתִּקַּע בֶּף יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּהֶאָבְקוֹ עִמּוֹ: (כו) וַחֲזָא אַרִי לֹא יָבִיל לִיָּהּ וְקָרִיב בְּפִתֵי יִרְבִּיָּה וְזַע פִּתֵי יִרְכָא דִּיעֲקֹב בְּאֲשַׁתְּדֵלֻתִיָּה עִמּוּיָה:

(כז) וַיֵּאמֶר שְׁלַחֲנִי בִּי עֲלֵה הַשָּׁחַר וַיֵּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ בִּי אִם בְּרַכְתָּנִי: (כז) וַיֵּאמֶר שְׁלַחֲנִי בִּי עֲלֵה הַשָּׁחַר וַיֵּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ בִּי אִם בְּרַכְתָּנִי: (כז) וַאֲמַר שְׁלַחֲנִי אַרִי סְלִיק צַפְרָא וַאֲמַר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ אֶלְהִיו בְּרַכְתָּנִי:

(כח) וַיֵּאמֶר אֶלְיוֹ מַה שְּׂמֹךְ וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב: (כח) וַיֵּאמֶר אֶלְיוֹ מַה שְּׂמֹךְ וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב: (כח) וַאֲמַר לִיָּהּ מַה שְּׂמֹךְ וַאֲמַר יַעֲקֹב:

(כט) וַיֵּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֵאמֶר עוֹד שְׂמֹךְ בִּי אִם יִשְׂרָאֵל בִּי שְׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעַם אַנְשִׁים וַתּוֹכַל: (כט) וַיֵּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֵאמֶר עוֹד שְׂמֹךְ בִּי אִם יִשְׂרָאֵל בִּי שְׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעַם אַנְשִׁים וַתּוֹכַל: (כט) וַאֲמַר לֹא יַעֲקֹב יֵאמֶר עוֹד שְׂמֹךְ אֶלְהִיו יִשְׂרָאֵל אַרִי רַבְרַבַּת קָדָם יִי וְעַם גּוֹבְרֵיָא וִיבְלָתָא:

רש"י

ביום (ב"ר חולין לא): ברכתני – הודה לי על הזכרות שזכרני רבי שעשו מערער עליהם (וכאן קשה לרש"י תזכרני הל"ל. אלא הודה וכו' וכן איתא בהדיא בזוהר פרשת תזריע עמוד מ"ה ודוק):

(כט) לֹא יַעֲקֹב – לֹא יֵאמֶר עוֹד שֶׁהַזְכָּרוֹת צָאוּ לָךְ בְּעַקְבָּהּ וְרַמְיָהּ כִּי אִם בְּזִכְרוֹת וּגְלוּי פְּנִים וְכוּפֵךְ שֶׁהַקָּדוֹשׁ נִגְלָה עֲלֶיךָ בְּבֵית אֵל וּמַחְלִיף שְׂמֵךְ וְשֵׁם הוּא מְזַכְּרֶךָ וְאֵנִי שֵׁם אֱהִיָּה וְאוֹדָה לָךְ עֲלִיָּהּ וְזוֹ שְׂכַחוּב (הוֹשַׁע יצ) וְיִשָּׂר אֵל מִלֶּאֱלֹהִים וְיִוֹכַל צָכָה וַיִּתְחַנֵּן לוֹ צָכָה הַמִּלְאָךְ וַיִּתְחַנֵּן לוֹ וְמָה נִתְחַנֵּן לוֹ בֵּית אֵל יִמְלְאָנוּ וְשֵׁם יִדְבַר עִמָּנוּ הַמֵּתֵן לִי עַד שִׁדְבַר עִמָּנוּ שֵׁם וְלֹא לָכֵן יַעֲקֹב וְעַל כַּחוֹ הוֹדָה לוֹ עֲלִיָּהּ וְזוֹ וַיִּזְכַּר אוֹתוֹ שֵׁם שֶׁהִיא מִתְחַנֵּן לְהַמְתִּין לוֹ וְלֹא לָכֵן: וְעַם אֲנָשִׁים – עָשׂוּ וּלְבָנָי: וְתוֹכַל – לָהֵם:

(כה) וַיִּזְתֶּר יַעֲקֹב – שָׂכַח פְּכִים קְטוּנִים וְחֹזֵר עֲלֵיהֶם (חולין לא): וַיֵּאָבֵק אִישׁ – מִנְחַם פִּי וַיִּתְעַפֵּר אִישׁ מִלְּשׁוֹן אֲבִיק שֶׁהָיוּ מַעֲלִים עִפְרַיִם בְּרַגְלֵיהֶם עִי נִעְנָעוּ. וְלִי שֶׁהוּא לְשׁוֹן וַיִּתְקַשֵּׁר וּלְשׁוֹן אֲרַמִּי הוּא בְּתַר לְאֲבִיקוֹ בֵּית וְאֲבִיק לִיָּהּ מִיִּבְקָה לְשׁוֹן עֲנִיבָה שָׂכַח דְּכַד שְׁנִים שֶׁמִּתְעַלְמִים לְהַפִּיל אִישׁ אֶת רַעְהוֹ שְׁחֻבְקוֹ וְאוֹבְקוֹ וְזַרְעוֹתָיו וּפִירְשׁוֹ רִז"ל שֶׁהוּא שָׂכַח עָשׂוּ (ב"ר):

(כו) וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ – קוֹלִית הִירֵךְ הַתְּקוּעָה בְּחֻבְסָת קְרוּי כַף ע"ש שֶׁהַזְכָּר שֶׁעֲלִיָּה כְּמִין כַף שֶׁל קְדִירָה: וְתַקַּע – נִתְקַעְקַע מִמְקוֹם חֲזַרְתָּה וְדוּמָה לוֹ (וִירְמִיָּה ו) פֶּן תִּקַּע נַפְשִׁי מִמֶּךָ לְשׁוֹן הַסֵּרָה וְצִמְסָנָה לְקַעְקַע בִּצְלוֹתָ לְשָׂרָשׁ שְׂרָשִׁיָּהּ:

(כז) כִּי עֲלֵה הַשָּׁחַר – וְכָרִיךְ אֲנִי לֹמֵר שִׁירָה

נביא – יונה פרק א' א'-ה'

(א) וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֶל יוֹנָה בֶּן אַמְתַּי לֵאמֹר: (א) וְהוּוּה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קָדָם יִי עִם יוֹנָה בֶּר אַמְתַּי לְמִימָר:

חק לישראל – פרשת וישלח יום ה'

- (ב) קום לך אל נינה העיר הגדולה וקרא עליה פי עלתה רעתם לפני: (ב) קום אויל לנינה קרתא רבתא ואתנבי עלה ארי סליקת בישתהון קרמי:
- (ג) ויקם יונה לברח תרשישה מלפני יהוה וירד יפו וימצא אניה באה תרשיש ויתן שכרה וירד בה לבוא עמהם תרשישה מלפני יהוה: (א) וקם יונה למערק לימא מן קדם דאתנבי בשמא דיי ונחת ליפו ואשכח אלפא דאזלא לימא ויהב אגרא ונחת בה למיזל עמהון בימא מן קדם דאתנבי בשמא דיי:
- (ד) ויהוה הטיל רוח גדולה אל הים ויהי סער גדול בים והאניה חשבה להשבר: (ד) ויי ארים רוח רב על ימא והוה נחשול רב בימא ואילפא בעיא לאתברא:
- (ה) וייראו המלחים ויזעקו איש אל אלהיו ויטלו את הפלים אשר באניה אל הים להקל מעליהם ויונה ירד אל ירפתי הספינה וישכב וירדם: (ה) ודחילו ספינא ובעו גבר מן דחלתיה וחזו ארי לית בהון צרוך ורמו ית מניא דבאילפא לימא לאקלא מנהון ויונה נחית לארעית שדא דאילפא ושכיב ודמול:

רש"י

- (ב) וקרא עליה – את קריאתי: (ג) לברוח תרשישה – ים ששמו תרשיש והוא בחוזה לארץ אמר אברהם לי הים שאין השכינה שורה בח"ל אמר לו הקב"ה חייך יש לי שלוחים כיוצא בך לשלוח אחריו ולהביאך משם משל לעבד כהן שצרח מן רבו ונכנס לבית הקצרות אמר לו רבו יש לי עבדים כיוצא בך לשלוח אחריו ולהביאך משם ומה ראה יונה שלא ראה לילך אל נינה אמר העכו"ם קרובי תשובה הם אם אומר להם
- ויעשו תשובה נמלאתי מחייב את ישראל שאין שומעים לדברי הנביאים. ויתן שכרה – הקדים לתת שכרה ואין דרך יורדי הים לתת שכר הספינה עד שעת היציאה והוא הקדים ולא עוד אלא שנתן שכר כולה: (ד) חשבה להשבר – נדמית כאלו היא נשברת: (ה) המלחים – בני אדם המנהיגים את הספינה. איש אל אלהיו – מן שבעים אומות של עכו"ם היו שם:

בתובים – משלי פרק ח' ב'–ד'

- (ב) בראש מרמים עלי דרך בית נתיבות נצבה: (ב) בריש רמתא על ארחא איתא ובינת שבילי קימא:
- (ג) ליד שערים לפי קרת מבוא פתחים תרנה: (א) ועל תרעי בפומא דקריא ובמעלנא דתרעי משתבחא ואמרה:
- (ד) אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם: (ד) לכון גברי קרינא וקלי על בני נשא:
- (ה) הבינו פתאים ערמה וכסילים הבינו לב: (ה) אתבינו שברי ערימותא ושטיי נסתכלון בלבהון:
- (ו) שמעו פי נגידים אדבר ומפתח שפתי מישרים: (ו) שמעו מטול דשרירותא ממללא אנא וממלל פומי תריעותא:

רש"י

- (ג) לפי קרת – תקרה הנחונה על השער ויושבים עליה. תרונה – תזעקנה ומה היא אומרת: (ד) אליכם – אישים אקרא: (ו) שמעו כי נגידים אדבר – דברי נגידות ומשיבות:

חק לישראל – פרשת וישלח יום ה'

משנה – זבחים פרק ח'

(א) כָּל הַזְבָּחִים שֶׁנִּתְעַרְבוּ בְּחַטָּאוֹת הַמִּתּוֹת, אוּ בְשׁוֹר הַנֶּסֶקְלָה, אֶפְלוּ אֶחָד בְּרִבּוּא, יָמוּתוּ כָּלָם. נִתְעַרְבוּ בְשׁוֹר שֶׁנֶּעְבְּדָה בוֹ עֲבֵרָה, אוּ שֶׁהִמִּית אֶת הָאָדָם עַל פִּי עַד אֶחָד, אוּ עַל פִּי הַבְּעֵלִים, בְּרוֹבְעַ, וּבִנְרַבְעַ, וּבִמְקַצָּה, וּבִנְעֻבָד, וּבִאֲתָנָן, וּבִמְחִיר, וּבִכְפָּאִים, וּבִטְרַפָּה, וּבִיּוֹצֵא דָפוֹ, יָרְעוּ עַד שְׁיִסְתָּאבוּ, (וְיִמְכְּרוּ) וַיָּבִיֵא בְדָמֵי הַיָּפָה שֶׁבָּהֶן מֵאוֹתוֹ הַמִּין. נִתְעַרַב בְּחֻלִּין תְּמִימִים, יִמְכְּרוּ הַחֻלִּין לְצָרִיכֵי אוֹתוֹ הַמִּין:

שהיה אותו שהמית והרובע והנרבע [של] נכרי. שנאמר לגבוה ולא להדיוט: מוקצה – שהפרישוהו לקרבן עבודה זרה, ונעבד נמי, שניהן מותרים להדיוט: באתנו ומחיר – כל הני חולין נינהו, וזבח אחד מעורב בהן, כולן ירעו. שאי אפשר לשחוט אחד מהם בלא מום, שמא זהו הזבח, והשוחט קדשים בחוץ חייב כרת. ולמכרן לזרכי עולות אי אפשר שהרי פסולים: ויביא בדמי היפה שבהן מאותו המין – אם חטאת חטאת, ואם עולה עולה, ויקח מעות כשיעור דמי היפה שכולן, ויאמר, כל מקום שהוא הזבח יהא מחולל על המעות הללו: נתערב – זבח אחד בחולין כשרים הרבה: ימכרו החולין – כולן: לצריכי אותו המין – שהיה הזבח שנתערב בהן. ונמצאו כולן קדשים ממין אחד, אלא שאין ידוע מי בעליו של כל אחד ואחד, שהרי הזבח הראשון שם בעליו עליו ואין ידוע איזהו. ותקנתו שיקריב כל אחד לשם מי שהוא ויאמר כשיקריב כל אחד, הרי הוא לשם בעלים שלו:

(ב) קִדְּשִׁים בְּקִדְּשִׁים מִיּוֹן בְּמִיּוֹנוֹ, (ג) יִקְרַב לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא (וְזֶה יִקְרַב לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא). קִדְּשִׁים בְּקִדְּשִׁים מִיּוֹן בְּשֵׁאִינוֹ מִיּוֹנוֹ, יָרְעוּ עַד שְׁיִסְתָּאבוּ, וַיִּמְכְּרוּ וַיָּבִיֵא בְדָמֵי הַיָּפָה שֶׁבָּהֶן מִמִּין זֶה, וּבְדָמֵי הַיָּפָה שֶׁבָּהֶן מִמִּין זֶה, וַיִּפְסִיד הַמּוֹתֵר מִפִּיתוֹ. נִתְעַרְבוּ בְּכֹבֵד וּבְמַעֲשֵׂר, יָרְעוּ עַד שְׁיִסְתָּאבוּ, וַיִּאֲכְלוּ בְּכֹבֵד וּבְמַעֲשֵׂר. הַכֹּל יְכוֹלִין לְהִתְעַרַב, חוּץ מִן הַחַטָּאת וּמִן הָאֵשֶׁם:

סומכות. אבל בקרבן אנשים דבעו סמיכה, לא: מין ששאינו מינו ירעו – שאי אפשר בהקרבה, שחוקין צמתן דמים או בהקטרותן או באכילתן: ויפסיד המותר מציתו – שאם מכר אחד מהן בשני והאחר באחד, לריק להביא מכל מין בשנים כיון שאין ידוע מאיזה

רע"ב – (א) כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות – הכי קאמר, כל הזבחים שנתערבו בהם חטאות המתות, או שור הנסקל: אפילו אחד ברבוא ימותו כולן – לכיון לנתערבו באיסורי הנאה, אין תקנה לפדותם דנימא ירעו עד שיסתאבו. ולא בטלי ברבוא, דבעלי חיים חשיבי ולא בטלי. וחטאות המתות הן חמש ואלו הן, ולד חטאת, ותמורת חטאת, וחטאת שמתו בעליה, ושכיפרו בעליה באחרת, ושעברה שנתה. אלו חמש חטאות מניחין אותן במקום סגור עד שימותו מאיליהן, והן נקראין חטאות המתות: בשור שנעבדה בו עבירה – שהוא נפסל בה להקרבה. כגון שהמית את האדם על פי עד אחד שאינו אסור להדיוט לפי שאינו נסקל אלא על פי שני עדים: או על פי הבעלים – שצאו בעלים לבית דין והודו שהמית, לאפטר ליה מסקילה דמודה בקנס פטור. אבל לגבוה נאסר. קדימא לן, ומן האלף, להוציא את הנוגח: ורובע ונרבע – על פי עד אחד, או על פי בעלים, או קודם שנגמר דינו, או

רע"ב – (ב) מין זמינו – חטאת בחטאת, עולה בעולה, שלמים בשלמים, אלא שהן של בעלים הרבה: יקריב כל אחד לשם מי שהוא – ולא יזכיר שם אדם. והני מילי, בקרבנות של נשים ללא זעו סמיכה, דכתיב בני ישראל וסמן, בני ישראל סומכים ואין צנות ישראל

חק לישראל – פרשת וישלח יום ה'

של זבח: הכל יכולים להתערב – כלומר, אם נתערבו יש ספר בתערוכתו: חוץ מן החטאת עם האשם – שהחטאת אינה לעולם איל, ואשם אינו אלא איל. ואי אשם מאורע ואשם נזיר הוא שהן באים כבשים, מכל מקום הן זכרים, והחטאת אינה באה אלא נקבה. אבל חטאת ועולה מתערבים, כגון שעיר נשיא בשעיר עולת נדבה. וכל שכן חטאת ושלמים. שהכל קרב שלמים בין זכרים בין נקבות. וכן איל של עולת נדבה באשם:

(א) אֲשֶׁם שְׁנַתְּעָרְב בְּשִׁלְמִים, (יִרְעוּ עַד שְׁיִסְתָּאֲבוּ). רַבִּי שְׁמֵעוֹן אוֹמֵר, שְׁנִיָּהּ יִשְׁחֲטוּ בְּצִפּוֹן, וַיֵּאָכְלוּ בְּחִמּוֹר שְׁבָהּ. אָמְרוּ לוֹ, אִינּוּ מְבִיאִין קִדְשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל. נִתְּעָרְבוּ חֲתִיכוֹת בְּחֲתִיכוֹת, קִדְשֵׁי קִדְשִׁים בְּקִדְשֵׁי קָלִים, הַנֶּאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד בְּנֶאֱכָלִים לְשְׁנֵי יָמִים, יֵאָכְלוּ בְּחִמּוֹר שְׁבָהּ:

בין באוכליהן בין בזמן אכילתן ומביאין לידי נותר. אלא ירעו ויסתאבו וימכרו כדאמרין גבי קדשים בקדשים מין בשאינו מינו, ויביא דלמי היפה שבהן כו'. ואין הלכה כר' שמעון: חתיכות בחתיכות – אם נתערבו חתיכת קדשי קדשים בחתיכה של קדשים קלים, או חתיכה של קדשים קלים הנאכלים ליום אחד כגון שלמי תודה עם חתיכה של קדשים קלים הנאכלים לשני ימים ולילה אחד דהיינו שאר שלמים, בהא מודו רבנן לר' שמעון דיאכלו כחמור שבהן, דמאי אית ליה למעבד:

(ה) אֲבָרֵי חֲטָאֵת שְׁנַתְּעָרְבוּ בְּאֲבָרֵי עוֹלָה, רַבִּי אֶלְיעָזֵר אוֹמֵר, יִתֵּן לְמַעַלְוֹ, וְרוֹאֵה אֲנִי אֶת בֶּשֶׂר הַחֲטָאֵת מְלֻמְעָלָן בְּאֵלּוֹ הוּא עֵצִים. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, תִּעֲבֹר צוּרְתָן וַיֵּצֵא לְבֵית הַשְּׂרָפָה:

דרשין ליה בין אשור ודבש בין אשיריים, לריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשם עלים, והיינו דקאמר ורואה אני את בשר חטאת כאילו הן עלים: וחכמים אומרים תעובר נורתן – כלומר יניח אותן עד שיפסלו ויאלו לבית השריפה כשאר פסולי המוקדשים, ואינו מעלן למזבח, דהא עבר משום כל שממנו לאשים הרי הוא צבל תקטירו, וחטאת לאימוריו קרבים לאשים הרי הצפר צבל תקטירו. והלכה כחכמים:

מין הוא אותו שנמכר בשנים, ונמלא מפסיד אחד מזבחו: נתערבו בצבור ובמעשר – בהמה. שאין להם פדיון שתחול קדושתו על דמיהן וילאו הן לחולין, אלא נאכלין במומן, הצבור נאכל לכהנים והמעשר לצעלים: כולן ירעו עד שיסתאבו – שיפול בהן מום. ויאמר, כל מקום שהוא הזבח יתחלל על המעות הללו. ומותרים לאכלן, ובלבד שיאכלו בתורת צבור ומעשר, שלא ימכרם באטליז ולא יסקלם בליטרא. ומדמי הזבח יקריב מינו

רע"ב – (ג) אשם שנתערב בשלמים – שמתן דמו של אשם ושלמים שוה: שניהם ישחטו בצפון – לשלמים שחיטתן בכל מקום ויכולים נמי לשחטן בצפון במקום ששוחטים האשם: כחמור שבהן – לפני מן הקלעים לזכרי כהונה ליום ולילה. ולא בשלמים הקלים שנאכלים בכל העיר לכל אדם לשני ימים ולילה אחד. ובעל השלמים יאחז ידי נדרו, דהא שלמים לשמן הן קרבין, שמקריב כל אחד לשם מי שהוא: אין מביאין קדשים לבית הפסול – שממעט את אכילת שלמים

רע"ב – (ד) אברי חטאת – שבשרה נאכל לכהנים: שנתערבו באברי עולה – שכולה כלי: יתן למעלן – יתן אברי התערוכת כולן על העלים. וטעמא דר' אליעזר, דאמר קרא (ויקרא צ) כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה, והכי משמעותא דקרא, כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו, ולא תקטירו כל שממנו אשה לה, דהיינו השיריים של קרבן. קרבן ראשית תקריבו מן השאור והדבש לה, שתי לחם מן השאור, ודבש מן הביכורים מפרי העץ שהם תאנים ותמרים. ואל המזבח

חק לישראל – פרשת וישלח יום ה'

(ה) יִאָבְרִין בְּאֲבְרֵי בְעֵלְי מוֹמִיּוֹ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר, אִם קָרַב רֹאשׁ אֶחָד מֵהֶן, יִקְרְבוּ כָּל הָרֹאשִׁין. כָּרְעוּ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן, יִקְרְבוּ כָּל הַפְּרָעִים. וְחֻכְמֵי אֹמְרִים, אִפְלוּ קָרְבוּ כָּלָם חוּץ מֵאֶחָד מֵהֶן, יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה:

ליקרב משום ההוא להיתר. ואי משום ההוא דספק איסור, איכא למתלייה בואתו שקרב תחלה קודם שנמלך. אבל אחד אחד שמא לא נתנה הקרבה זו ליקרב אפילו אפילו לר' אליעזר דילמא האי דאיסורא הוא: חוץ מאחד – חוץ מזוג אחד. הכי מפרש לה בגמרא. דבחד גרידא מודה ר' אליעזר דלא נתנה הקרבה זו ליקרב, כדאמרן:

(ו) דָּם שֶׁנִּתְעַרַב בְּמֵיִם, אִם יֵשׁ בּוֹ מֵרֵאָה דָּם, כְּשֶׁר. נִתְעַרַב בֵּינָן, רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאֵלוֹ הוּא מֵיִם נִתְעַרַב בְּדָם בְּהֵמָה אוּ בְּדָם חַיָּה, רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאֵלוֹ הוּא מֵיִם. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, אִין דָּם מִבְּטֵל דָּם:

מים ואם היה מראה אדמיונות של דם הכשר ניכר בהם, כשר, ואע"פ שהדם הפסול מרובה עליו הרבה: אין דם מבטל דם – דמין צמינו לר' יהודה לא בטיל ואפילו טפה לתוך כלי גדול. אע"פ שאילו היה הדם מים אין הדם הכשר ניכר בהם, אפילו הכי כשר לזריקה. ואין הלכה כר' יהודה:

(ז) נִתְעַרַב בְּדָם פְּסוּלִין, יִשְׁפָּךְ לְאֶמְהָ. בְּדָם תִּמְצִית, יִשְׁפָּךְ לְאֶמְהָ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִכְשִׁיר. אִם לֹא נִמְלָךְ וְנָתַן, כְּשֶׁר:

שנתערב עם דם הנפש. דסדר אין דם התמלית של בהמה מאוי להיות רבה על דם הנפש, הלכך אמאי נגזור, הוי ליה כנתערב דם החולין בדם הקדשים דלא גזרינן ביה מידי. וכשנתערב בדם פסולים דמלחא דשכיח, לא פליג ר' אליעזר. ותנא קמא סדר פעמים שדם התמלית רבה על דם הנפש, הלכך גזר היכא דלא רבה אטו היכא דרבה. ומיהו היכא דלא נמלך הכהן צבית דין אם יתן מתערובת זו אם לא ונתן מאליו, מודה תנא קמא דכשר, דגזירה בעלמא היא ובדיעבד כשר. וכי אתי לאמלוכי אמרינן ליה לשפכו לאמה, משום גזרה. והלכה כחכמים:

רע"ב – (ה) אברים באברי בעלי מומים – אברים כשרים שנתערב בהן אבר אחד של בעלי מומין, ובא כהן שאינו יודע בתערובתן והקריב אחד מן הראשין, יקרבו כל הראשין לכתחילה, לתלין איסורא בהוא דקרב, והגך כולהו כשרים נינהו. ובגמרא מפרש דלא שרי ר' אליעזר אלא להקריבן שנים שנים דודאי חד מהגך זוג דהיתרא הוא ונתנה הקרבה זו

רע"ב – (ו) אם יש בו מראה דם כשר – והגי מילי כשנפלו המים לתוך דם של קדשים. אבל אם נפל דם של קדשים לתוך מים, אמרינן קמא קמא בטיל, ואפילו יש בו מראה דם פסול: נתערב ביין – שהוא אדום: רואין אותו כאילו הוא מים – ואם היה דם זה ניכר באותן המים, כשר: בדם בהמה – של חולין. רואין אותו דם של חולין כאילו הוא

רע"ב – (ז) נתערב בדם הפסולים – כגון בדם ששחט לחוץ לזמנו (יח): ישפך לאמה – לאמת המים העוברת בעזרה ויורדת לנחל קדרון. ולא אמרינן רואים אותו כאילו הוא מים ואם דם הכשר ניכר בהם יזרק, דגזרינן דילמא אתי לאכשורי דם פסולים בעינייהו. וכן דם התמלית. דמדאורייתא דם התמלית לא חזי לכפרה כדכתיב (סם יז) כי נפש כל בשר בדם הוא ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר, דם שהנפש יולאה בו מכפר, ושאין הנפש יולאה בו אינו מכפר. וגזרינן על דם הנפש שנתערב בדם התמלית, דלמא אתי לאכשורי בזריקה דם התמלית בעיניה: רבי אליעזר מכשיר – לכתחילה בדם התמלית

חק לישראל – פרשת וישלח יום ה'

(ח) דם תמימים בדם בעלי מומים, ישפך לאמה, בוס בכוסות, רבי אליעזר אומר, [אם] קרב בוס אחד, יקרבו כל הכוסות. וחקמים אומרים, אפלו קרבו כלם חוץ מאחד מהן, ישפך לאמה:

ואזרי בעלי מומין, כך נחלקו בכוסות, וכדפרישנא לעיל. ונריכא לאפלוגי בתרווייהו, דאי אשמעינן באזריס, זבא קאמר ר' אליעזר יקרבו משום דאתעבידא כפרתן זבאכר דהיינו זריקת דמן שהיא עיקר כפרה, אזל גבי כוס בכוסות דעיקר כפרה בקלקול, אימא לא. כריכא:

רע"ב - (ח) דם תמימים שנתערב בדם בעלי מומין ישפך לאמה - וזבא לא פליג ר' אליעזר, דעובר בזריקתו משום לא תקריבו: נתערב כוס בכוסות - כוס דם של בעל מום בכוסות של דם כשר, ואין ידוע איזה כוס של דם בעל מום: ר' אליעזר אומר אם קרב אחד מהם כו' - כדרך שנחלקו באזריס

(ט) הנתנין למטה שנתערבו בנתנין למעלה, רבי אליעזר אומר, יתן למעלה, ורואה אני את התחתונים למעלה, באלו הן מים, ויחזור ויתן למטה. וחקמים אומרים, ישפכו לאמה. ואם לא נמלך ונתן, פשר:

ומפני שזבא להקדים עליונים לתחתונים, שכל החטאות קודמות לעולות, הלכך נותן למעלה תחלה ואחר כך למטה, ונתינת מטה תעלה לו לשפיכת שיריים של חטאת ולהתחלת מתנות עולה: ישפכו לאמה - לית להו רואיס: ואם לא נמלך ונתן כשר - דהא ניתן ממנו למעלה. ואין הלכה כרבי אליעזר:

רע"ב - (ט) הנתנין למטה - מחוט הסקרא. כגון דם עולה ואשם ושלמים וזכור ופסח ומעשר, שנתערבו בדם חטאת שהוא ניתן למעלה: ר' אליעזר אומר יתן למעלה - מתנות חטאת. ואע"פ שדם התחתונים מעורב בו, הואין ואינו מתכוין לתת התחתונים למעלה. רואה אני אותם כאילו הן מים.

(י) הנתנין מתנה אחת שנתערבו בנתנין במתנה אחת, ינתנו מתנה אחת. מתן ארבע במתן ארבע, ינתנו במתן ארבע. מתן ארבע במתנה אחת, רבי אליעזר אומר, ינתנו במתן ארבע. רבי יהושע אומר, ינתנו במתנה אחת. אומר לו רבי אליעזר, והרי הוא עובר על כל תגרע. אומר לו רבי יהושע, והרי הוא עובר על כל תוסף. אומר לו רבי יהושע, לא נאמר כל תוסף אלא פשהו בעצמו. אומר לו רבי יהושע, לא נאמר כל תגרע אלא פשהו בעצמו. ועוד אומר רבי יהושע, פשנתת, עברת על כל תוסף ועשית מעשה בידך. ובשלא נתת, עברת על כל תגרע ולא עשית מעשה בידך:

אני את מתנות היתירות הנתונות מדם הזכור כאילו הם מים ואין זה כל תוסף: צמתנה אחת - שלא יעבור על כל תוסף. וידי עולה יאל, דכל הנתנים על מזבח החילון שנתנו צמתנה אחת כיפ: ולא עשית מעשה בידך - ואינו דומה, עושה מעשה ליושב ואינו עושה ואיסור זא מאליו. והלכה כר' יהושע:

רע"ב - (י) הנתנין צמתנה אחת - צמרא מפרק כגון דם זכור שנתערב בכוס דם מעשר: ינתנו צמתנה אחת - מכל כוס וכוס יתן צמתנה אחת מכוס זה וצמתנה אחת מכוס זה: מתן ארבע צמתן ארבע - כגון דם עולה בדם שלמים או בדם אשם, ששניהם טעונים שתי מתנות שהן ארבע ושניהן תחתונים: ר' אליעזר אומר ינתנו צמתן ארבע - ורואה

(יא) הנתנין בפנים שנתערבו עם הנתנין בחוץ, ישפכו לאמה. נתן בחוץ וחזר ונתן בפנים, פשר. בפנים וחזר ונתן בחוץ, רבי עקיבא פוסל, וחקמים מכשירים. שהיה רבי עקיבא אומר, כל הדמים שנכנסו לכפר בהיכל, פסול.

חק לישראל – פרשת וישלח יום ה'

וְחַכְמַיִם אֹמְרִים, חֲטָאת בְּלִבְךָ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר, אַף הָאֲשָׁם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז) בְּחֲטָאת בְּאֲשָׁם:

תאמר לפסלינהו לחינוים כדי להכשיר פנימים. למפסלינהו זידים לא קאמר רבי אליעזר, ומוטב להמתין עד שקיעת החמה ויפסלו מאליהו וישפכו לאמה: נתן בחוץ – כהן שלא נמלך ונתן מתערבב זו בחוץ, כשר: ר' עקיבא פוסל – החינון. שכל דמי החינונים שנכנסו לפנים נפסלו: וחכמים מכשירים – בכל הקרבנות, חוץ מחטאת החינונה דמיפסלא משום וכל חטאת אשר יוצא וגו'. והלכה כחכמים:

רע"ב – (יא) הנתנין צפנים כו' ישפכו לאמה – ללא אמרינו רואים, ואסור לשנות את חלו מפני הכשרן של חלו. ור' אליעזר דסבר אמרינו רואין, לא פליג הכא, דהיכי לעבדי, נתיב לחוץ והדר לפנים, כשם שמאה להקדים עליונים לתחתונים, כך מאה להקדים פנימי לחינון לפנימי חשו. נתיב צפנים והדר נתיב בחוץ, כיון דאיכא חטאת ואשם שאם נתערב דמם בדמים הפנימים לא מצי למימר יתן צפנים ואחר כך יתן בחוץ משום דמפסלי חינונים, לא פסיקא ליה. ואם

(יב) חֲטָאת שֶׁקִּבַּל דְּמָה בְּשָׁנֵי כוֹסוֹת, יֵצֵא אֶחָד מֵהֶן לְחוּץ, הַפְּנִימִי כְּשֶׁר. נִכְנַס אֶחָד מֵהֶן לְפָנִים, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מְכַשֵּׁיר בְּחִיצוֹן, וְחַכְמַיִם פּוֹסְלִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, מָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהַמַּחְשָׁבָה פּוֹסְלָת בְּחוּץ, לֹא עֲשֵׂה אֵת הַמְּשׁוֹאֵר בְּיוֹצֵא. מָקוֹם שֶׁאֵין הַמַּחְשָׁבָה פּוֹסְלָת בְּפָנִים, אֵינוֹ דִּין שְׁלֹא נַעֲשֶׂה אֵת הַמְּשׁוֹאֵר בְּנִכְנַס. נִכְנַס לְכַפֵּר, אַף עַל פִּי שְׁלֹא כִּפֵּר, פְּסוּל, דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי שְׁמֵעוֹן אֹמֵר, עַד שֶׁיִּכְפֹּר. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, אִם הַכְּנִיס שׁוֹגֵג, כְּשֶׁר. כָּל הַדָּמִים הַפְּסוּלִין שֶׁנִּתְּנוּ עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ, לֹא הִרְצָה הַצִּיץ אֲלֵא עַל הַטְּמֵא, שֶׁהַצִּיץ מְרַצֵּה עַל הַטְּמֵא, וְאֵינוֹ מְרַצֵּה עַל הַיּוֹצֵא:

באכילה, דכתיב (שמות כב) ובשר בשרה טריפה, בשר שלא חוץ למחירתו דהיינו קדשי קדשים חוץ לעזרה וקדשים קלים מחוץ לעיר, נעשה כאילו הוא בשר בשרה ודמי הוא טריפה ולא תאכלו. מכל מקום אם נכנס לפנים אל תוך ההיכל לא נפסל בשביל כן ומותר באכילה. לאמר קרא אשר יוצא מדמה לא תאכל, מדמה ולא מבשרה: עד שיכפר – בהיכל: ר' יהודה אומר כו' – והלכה כר' יהודה: ואין הציץ מרצה על היוצא – ואע"ג דפסולים שעלו לא ידו, ארצוי מיהא לא ארצו, דכתיב (שם כח) ונשא אהרן את עון הקדשים, ובפרשת אמור כתיב כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים וגו' וטומאתו עליו, מה קדשים האמורים להלן בטומאה הכתוב מדבר, אף עון קדשים האמורים בציץ בטומאה הכתוב מדבר:

רע"ב – (יג) יאל אחד מהן לחוץ – חוץ לעזרה: הפנימי כשר – ונתן ממנו מתנותיו והקרבן כשר: וחכמים פוסלים – דכתיב (ויקרא ו) אשר יוצא מדמה, ואפילו מקצת דמה, פסול, מדלא כתיב את דמה: ומה אם במקום שהמחשבה פוסלת בחוץ – כלומר, ומה חוץ, שהוא מקום שהמחשבה פוסלת בו שאם חישב בשחיטה על מנת לזרוק דמה לחוץ, פסולה: לא עשה – אלל מוציא מקצת דמה לחוץ את המשוייר צפנים כיוצא, כדאמרינו הפנימי כשר: מקום שאין המחשבה פוסלת צפנים – כלומר היכל שהוא מקום שאין מחשבה פוסלת בו שאם שחט על מנת ליתן את הנתנים בחוץ צפנים כשר, אינו דין וכו'. ואין הלכה כר' יוסי הגלילי. ודוקא דם הוא לאמרינו דאם יאל חוץ לעזרה או נכנס צפנים להזות ממנו בהיכל נפסל. אבל בשר קדשים נהי דאם יאל לחוץ נפסל ואסור

חק לישראל – פרשת וישלח יום ה'

גמרא – זבחים דף פח' ע"א

תנו רבנן כלי קדש שניקבו אין מתיכין אותן ואין מתיכין לתוכן אבר נפגמו אין מתקנין אותן סכין שנפגם אין משחזין את פגימתה נשמטה אין מחזירין אותה אבא שאול אומר סכין מטרפת היתה במקדש ונמנו עליה כהנים וגנזוה תנו רבנן בגדי כהונה אין עושין אותם מעשה מחט אלא מעשה אורג שנאמר מעשה אורג נתגעלו אין מכבסין לא בנתר ולא באהל הא במים מכבסין אמר אביי ה"ק הוגעו במים מכבסין אותו בנתר ואהל הוגעו לנתר ואהל אף במים אין מכבסים ויש אומרים אין מכבסין אותן כל עיקר שאין עניות במקום עשירות: תנו רבנן מעיל כולו של תכלת היה שנאמר ויעש את מעיל האפוד כליל תכלת שוליו כיצד מביא תכלת וארגמן ותולעת שני שזורין ועושה אותן כמין רימונים שלא פיתחו פיהן וכמין קונאות של קנסות שבראשי תינוקות ומביא שבעים ושנים זגין שבהן שבעים ושנים עינבלין ותולה בהן שלשים וששה בצד זה ושלשים וששה מצד זה רבי דוסא אומר משום רבי יהודה שלשים וששה היו שמונה עשרה מצד זה ושמונה עשרה מצד זה אמר רבי עיניני בר ששון כמחלוקת כאן כך מחלוקת במראות נגעים דתנן מראות נגעים רבי דוסא בן הרבינס אומר ל"ו עקביא בן מהללאל אומר שבעים ושנים:

רש"י על הגמרא

שנתגעלו גיעול רב שהגיעו ליזקק לכיבוס נתר ואהל תו לא מתקן להו כלל: אף במים – לאו לרבותא הוא אלא למימרא דנתר ואהל דנקט לאו לענין כיבוס נקט דהיכא דאסור אסור לגמרי והיכא דשרי שרי לגמרי אלא לענין גיעול נקיט ליה וה"ק נתגעלו אין מכבסין אותו כלל אם הוזקו לנתר ואהל: נראה צעני דה"ג – שוליו כיצד היה מביא כו' דברימונים נאמרו שלשה צבעים: שלא נפתחו פיהם – לך רימונים כששהין צאילן אחר גמר ביסולן מתפתחין מאיליהן כדרך שעושין קליפי אגוזים החיזוניה: וכמין קונאות – צוטונ"ש עשוין כמין תיק של נחשת שעושין [צסוף] בית יד הרומה שקורין ארישטייל לשון (שמואל ב' כ"א) ומשקל קינו דיצבי צנוב והתינוקות תולין אותו צראשי כובעי נכרים שעושין אותו למלחמתן שקורים הילמ"ש: קנסות שבראשי תינוקות – לשון

אין מתיכין אותן – כמו שעושין למדות מנוקבות שמתכין אותן סביבות הנקב ונסתם הנקב: ואין מתיכין לתוכן אבר – לסתום הנקב וכולהו משום דמיחזי כעניות ולאו אורח ארעא: נפגמו – פגימה גדולה שתקון השחזתה ניכר: סכין מטרפת – שהיתה רכה ליפגם פגימות דקות תמיד ומטרפת את הקדשים: אין עושין אותן מעשה מחט – לאורגן כמין יריעה ולעשותן אחרי כן לצבץ תפור במחט אלא כמין מלצבץ אורגין אותן בכליהם: אהל – מין כיבוס הוא שמעביר את הגיעול וכן נתר: הא במים מכבסין – בתמיה כיון דטעמא משום דמיחזי כעניות הוא מה לי נתר מה לי מים הרי נתגעלו וכבסן כל שכן דכי לא מחזור להו שפיר גריעי טפי: הוגעו למים – כלומר אם היה גיעולן מועט ולא הזיקין אלא לכיבוס מים מכבסים אותן אף בנתר ואהל: הוגעו לנתר ואהל –

חק לישראל – פרשת וישלח יום ה'

בין שני רמונים: מזל זה – מלפניו ומלאחריו:
מראות נגעים – לטמא מפתוכין של לבן
אדמדם ולבנים של נחקי הראש וזקן ושל נגעי
צתים וזגדים:

וקלסא נחשא על רישיה: זגין – אינלליט"ש:
עינבלים – מה שחלוי בתוכן לקשקש ותולה
בו אלל הרמון (והוא) פעמון כדכתיב (שמות
לנו) פעמון ורמון ובחוד הרמונים לקרא לאו
בחוד החלל קאמר אלל ציניהם לפעמון אחד

זוהר – וישלח דף קעט ע"ב

פתח רבי יוסי ואמר, (תהלים לב) אתה סתר לי מצר תצרני רני פלט תסובבני
סלה. אתה סתר לי, דא קודשא בריך הוא דאיהו סתרא ומגן לבר נש
דאזיל בארתי דאורייתא, ואיהו אסתתר בעלא דגדפוי דלא יכלין לאבאשא
ליה. מצר תצרני, מעילא ומתתא, לעילא אית ליה לבר נש מארי דבבו,
לתתא אוף הכי נמי. ומאן איהו, דא יצר הרע, (דף קעט ע"א) דאיהו צר לעילא
וצר לתתא. ואלמלא יצר הרע, לא אשתפח מארי דבבו לבר נש בעלמא.
בגין כך מצר תצרני:

רני פלט תסובבני סלה, יסובבני סלה מפעי ליה, מאי תסובבני. אלין אינון
שירין דאית בהו דרגין להצלה, תסובבני בהו לשזבא לי בארשא. והאי קרא
איהו כסדרא ואיהו למפרע, מהאי גיטא ומהאי גיטא:

תא חזי, באלין שירין ותושבחו דקאמר דוד אית בהו רזין ומלין עלאין ברוי
דחכמתא, בגין דכלהו ברוח קודשא אתאמרו. דהוה שרא רוח קודשא עליה
דדוד, והוה אמר שירתא. ובגין כך פלהו ברוי דחכמתא אתאמרו:

פתח רבי אלעזר ואמר, (תהלים קיח) דחה דחיתני לנפל ויי עזרני, דחה דחיתני,
דחה דחוני מפעי ליה, מאי דחה דחיתני. אלא דא סטרא אחרא דדחייא ליה
לבר נש תדיר, ובעי לדחייא ליה ולאסטאח ליה מעם קודשא בריך הוא.
ודא הוא יצר הרע דאשתפח לגביה דבר נש תדיר. ולקבליה אהדר דוד
ואמר דחה דחיתני לנפול. בגין דאיהו הוה אשתדל לגביה בכל אינון עקתין
לאסטאח ליה מעם קודשא בריך הוא. ועליה אמר דוד דחה דחיתני לנפול
בגיהנם. ויי עזרני דלא אתמסרנא בידיה:

ועל דא אית ליה לבר נש לאזדהרא מניה, בגין דלא ישלוט עליה. וקודשא
ברוך הוא פדין נטיר ליה בכל ארחוי. דכתיב, (משלי א) אז תלך לבטח דרךך
ורגלך לא תגוף (משלי ד) בלכתך לא יצר צעדה ואם תרוץ לא תכשל. וכתיב,
(משלי ד) וארח צדיקים פאור נגה הולך ואור עד נכון היום:

אמר רבי יהודה זכאין אינון ישראל דקודשא בריך הוא נטיר לון בעלמא
דין ובעלמא דאתי. דכתיב, (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו
ארץ. ברוך יי לעולם אמן ואמן:

חק לישראל – פרשת וישלח יום ה'

הלכה – הרמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק ה'

(ד) וכל תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה הרי זה רשע שוטה וגס הרוח ועליו נאמר כי רבים חללים הפילה וגו' וכן חכם שהגיע להוראה ואינו מורה הרי זה מונע תורה ונותן מכשולות לפני העורים ועליו נאמר ועצומים כל הרוגיה אלו התלמידים הקטנים שלא הרבו תורה כראוי והם מבקשים להתגדל בפני עמי הארץ ובין אנשי עירם וקופצין ויושבין בראש לדין ולהורות בישראל הם המרבים המחלוקת והם המחריבים את העולם והמכבין נרה של תורה והמחבלים כרם ה' צבאות עליהם אמר שלמה בחכמתו אחזו לנו שועלים שועלים קטנים מחבלים כרמים:

(ה) ואסור לו לתלמיד לקרות לרבו בשמו ואפילו שלא בפניו והוא שיהיה השם פלאי שכל השומע ידע שהוא פלוני ולא יזכיר שמו בפניו ואפילו לקרות לאחרים ששם כשם רבו כדרך שעושה בשם אביו אלא ישנה את שם אפילו לאחר מותם ולא יתן שלום לרבו או יחזיר לו שלום כדרך שנותנים לרעים ומחזירים זה לזה אלא שוחה לפניו ואומר לו ביראה וכבוד שלום עליך רבי ואם נתן לו רבו שלום יחזיר לו שלום עליך רבי ומורי:

(ו) וכן לא יחלוץ תפיליו לפני רבו ולא יסב אלא יושב כיושב לפני המלך ולא יתפלל לא לפני רבו ולא לאחר רבו ולא בצד רבו ואין צריך לומר שאסור לו להלך בצידו אלא יתרחק לאחר רבו ולא יהא מכוון כנגד אחריו ואח"כ יתפלל ולא יכנס עם רבו במרחץ ולא ישב במקום רבו ולא יכריע דבריו בפניו ולא יסתור את דבריו ולא ישב לפניו עד שיאמר לו שב ולא יעמוד מלפניו עד שיאמר לו עמוד או עד שיטול רשות לעמוד וכשיפטר מרבו לא יחזור לו לאחריו אלא נרתע לאחריו ופניו כנגד פניו:

מוסר – מספר צידה לדרך דף ר"ז ע"ב

צריך שיקבל הכנעה גדולה לפני הבורא ולפני עבדיו ואוהביו ושיעבוד לו בדבור ובמעשה. ושיירא ממש בכל זמן לפי שהוא לפניו תמיד ואין דבר נסתר ממנו. וישבח אותו לילו ויומו ויזכור טובתו עמו בסתר ובגלוי וירוצו לעבודתו בשמחה ובטוב לבב. ויתחנן לו תמיד לרצותו ולהתחנן לפניו ולבקש מחילה על עונותיו וישיב אל לבו מה שעבר עליו מן העונות שחטא לפניו. וכן ישיב אל לבו הטובות אשר עשה לו כל ימי חייו והוא מורד בו ויודה ויפיר קטנות מעלות ופחיתותו וגודל כבוד יוצרו ועוץ גבורתו וירבה להשתחוות לפניו בכניעה ושלילות ויודה על כל הבא עליו. כמו שהיה עושה נחום איש גם זו על כל הקורות המוצאות אותו. ואמר הקדמונים כי אחד ראה לחסיד מכה בגולו ואמר לו אני חס על המכה אשר בגולך ואמר לו אני מחזיק טובה ליוצרי שלא נתנה בעיני:

לע"נ

זאב ואיים בן שרה, גד גבריאל בן סוזן, יהונתן בן צדיקה, דניאלה פורטונה בת רזל, צדיקה בת שרה ז"ל.